

Összefoglaló óra

A Nyugat első nemzedéke

NYUGAT

A "FIGYELŐ" ÚJ FOLYAMA

FŐSZERKESZTŐ: IGNOTUS

SZERKESZTŐK: FENYŐ MIKSA ÉS OSVÁT ERNŐ

Ignotus: Kelet népe. — Elek Artur: Arturo Graf. — Jób Dániel: Hajnali madarak (novella). — Lengyel Géza: Tárlatok és képraktárak. — Ady Endre: A magyar Pimodan. — Szini Gyula: A mese „alkonya“. — Révész Béla: A völgyben (novella). — Szász Zoltán: Sully Prudhomme. — Ady Endre, Kemény Simon, Ignotus: Versek. — Greiner Jenő: A modern banküzletről.

Figyelő: Szini Gyula: Trilbi (Fenyő Miksa); Szabolcska Mihály: A magam ösvényén (Gellért Oszkár); Kosztolányi Dezső: Négy fal között (Fröhlichné Kaffka Margit); Arany János egy kiadatlan levele (Fenyő Miksa); Amatőrök. Téli kiállítás (Lengyel Géza). A Vigaszínházról (Bródy Miksa); „A dada“ (Ignotus) Éjszakai esztétizálás (Csáth Géza). Gondolatok (Gellért Oszkár). A címlapon reprodukált érem Beck Ö. Fülöp műve.

ELŐFIZETÉSI
ÁRA
EGY ÉVRE
20 KORONA
FÉL ÉVRE
10 KORONA

EGYES SZÁM
ÁRA
1 KORONA
MEGJELENIK
MINDEN HÓ
1-ÉN ÉS 15-ÉN

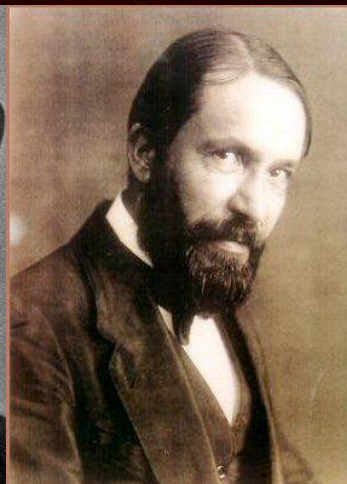
- A megjelenés éve
- A folyóirat neve
- Szerkesztők
- Mikes-embléma
- Meddig létezett a folyóirat?

A Nyugat 25 éves jubileuma

Móricz

Babits

Kosztolányi

Ady Endre

Ady Endre

(1877-1919)

- Tematikus és poétikai elvű megközelítés
- Az *Új versek* c. kötet, cikluskompozíció

Vezérvers: Góg és Magóg fia vagyok én

1. ciklus: Léda asszony zsoltárai

2. ciklus: A magyar Ugaron

3. ciklus: A daloló Párizs

4. ciklus: Szűz ormok vándora

Záró vers: Új vizeken járok

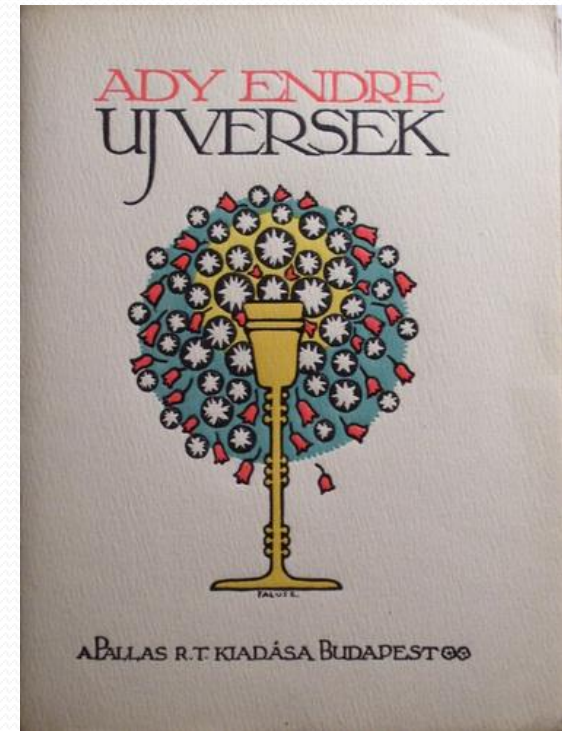
- Léda-versek – szimbolikus-szecessziós kifejezőmód

Héja-nász az avaron, Lédával a bálban. Léda a hajón,

Elbocsátó, szép üzenet

- Az Ugar-motívum - látomásos képalkotás

A magyar Ugaron, A Hortobágy poétája

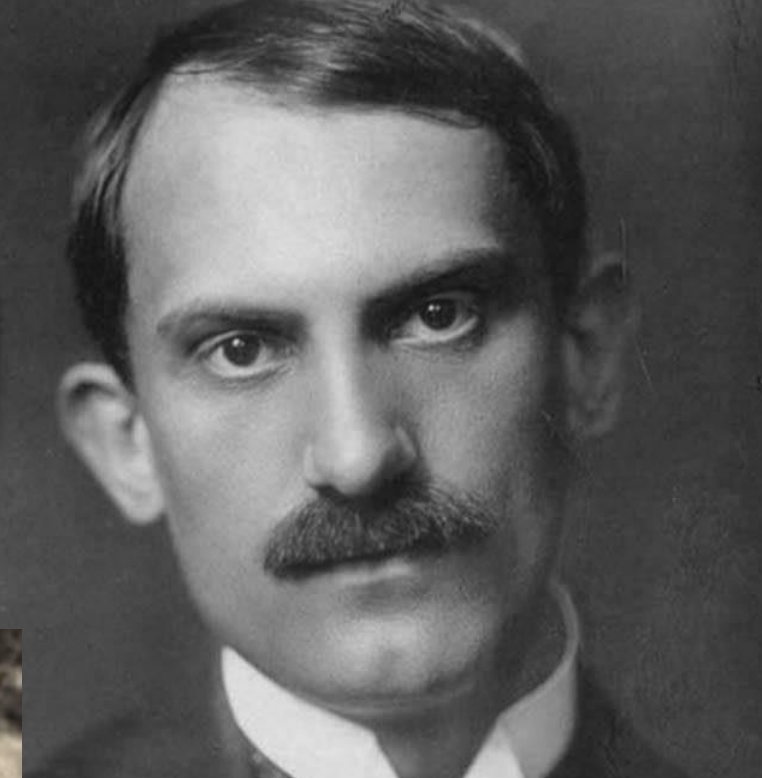
Ady Endre

- A versritmus megújítása (szimultán verselés)
- Modern vallásosság
- Csonkaságélmény
- Csinszka-versek
- Felértékelődik a hagyományhoz való kötődés (Biblia, kuruc kor)

Adyval

Babits Mihály

Fogadott lány

Babits Mihály (1883 – 1941)

- Levelek Irisz koszorújából → a költészet sokszínűsége
- **Újklasszicizmus (antik versformák, időmértékes verselés, hangzásbeli bravúrok)**
- Kötetkompozíció
- **POETA DOCTUS**
- A lírikus epilógja – a megismerés korlátai
- Esti kérdés (miért élünk?)
- Erkölcsi felelősség – háborúellenesség
- A halállal való szembenézés költészete (Balázsolás, Ősz és tavasz között)

Karinthy Frigyes: Így írtok ki

- **Antik szerelem (részletek)**

- "Ó, kancsók kincse, ó, görög romantik,
Orsók korsója, drágamívű borsó,
Akit szeretnek Bélák és a Bandik.

- "Ki bűn borongva, barna, bús bajusszal,
Beteg bolyongó, béna bink balán ...
És szólt a lány, gradus genitivusszal:

- "Mi, hát nekem bajuszom van talán?"
S én szólék: "Ó, kegyed mély mívű marha,
Ezt mondtam csak a széphangzás mián.

-Antikvitas élménye (görög és latin)

-Alliterációk halmozása

-Rímjátékok

(orsó-borsó-korsó)

-Választékos nyelvezet

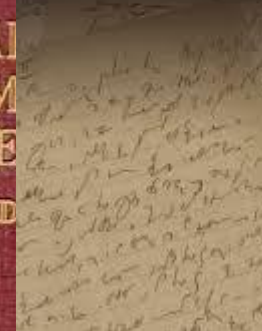
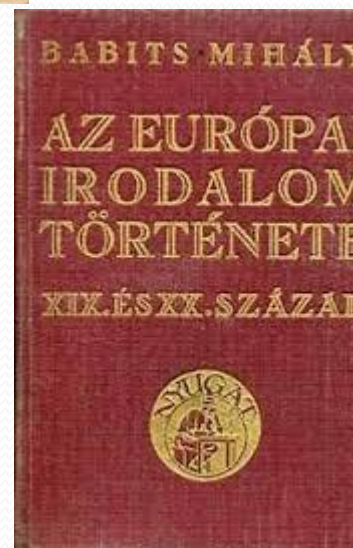
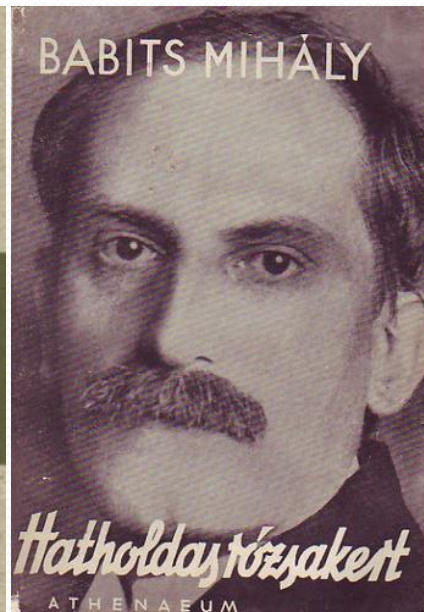
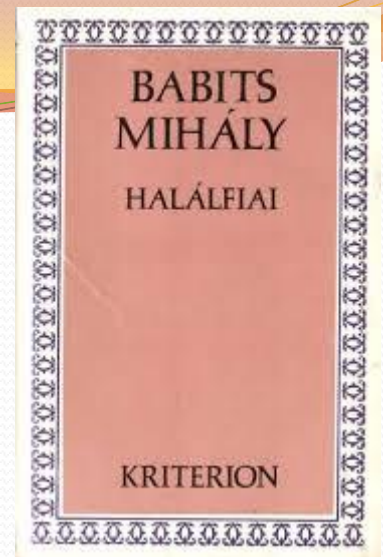
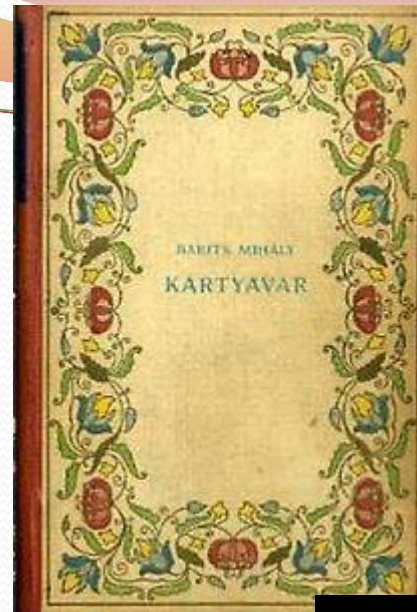
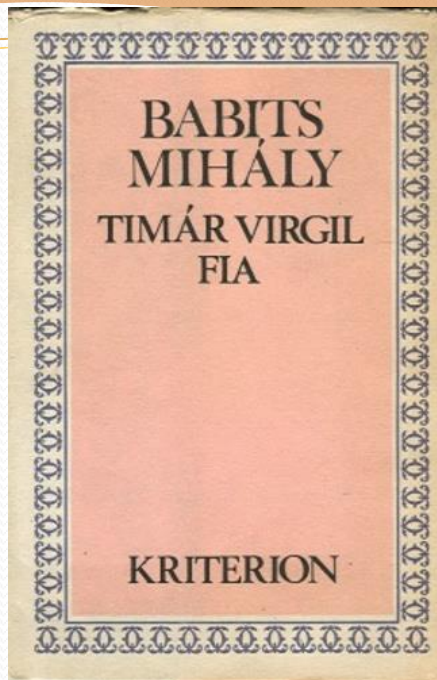
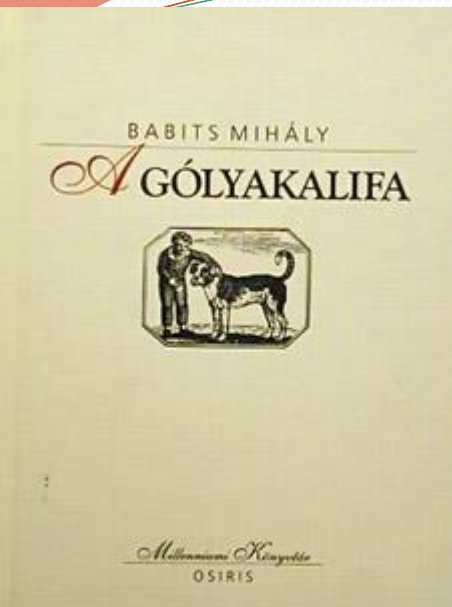
-Szakkifejezések használata (genitivus)

-Műveltség hangsúlyozása

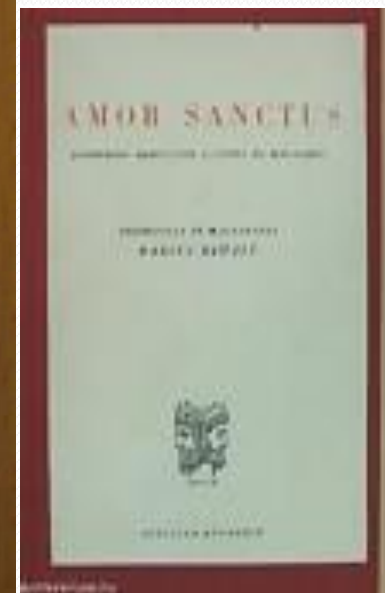
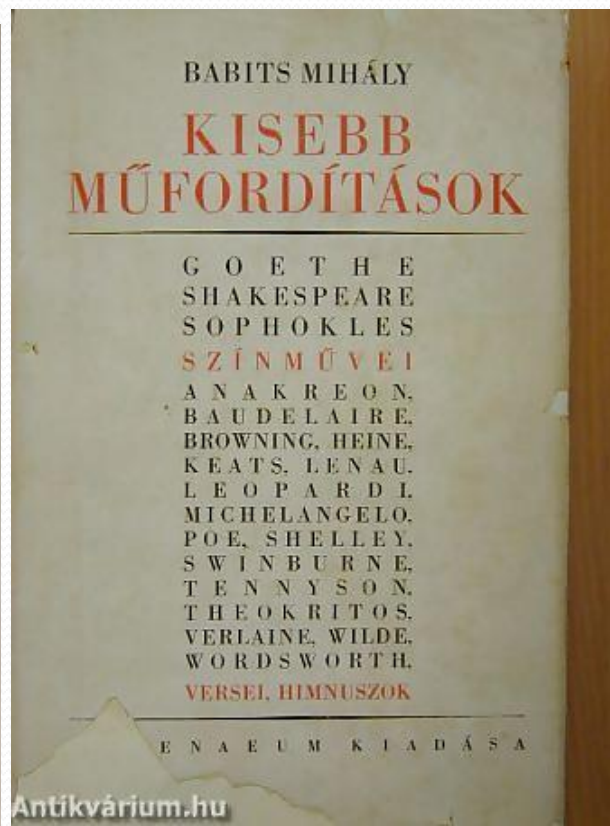
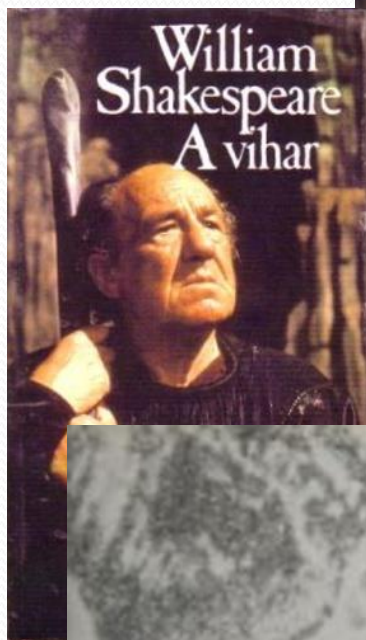
- archaizmus (szólék)

- Babits költészetének milyen jellemző elemeit nagyítja fel a paródiarészlet?

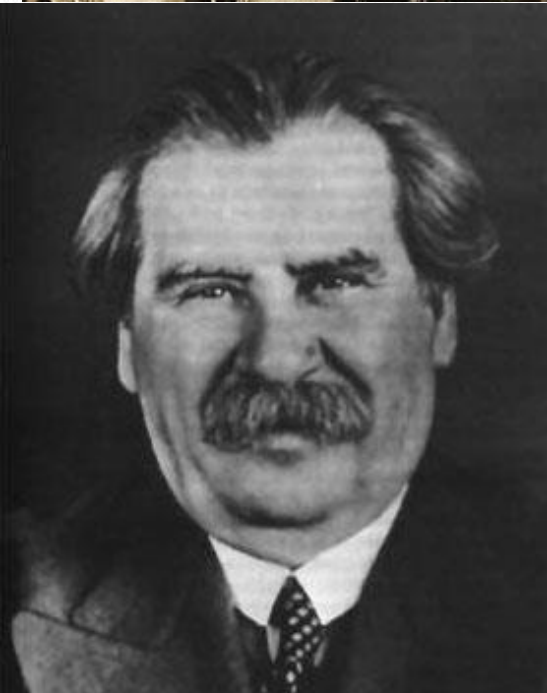
Regényei, próza művei

Műfordításai

Babitsékkal

Móricz
Zsigmond

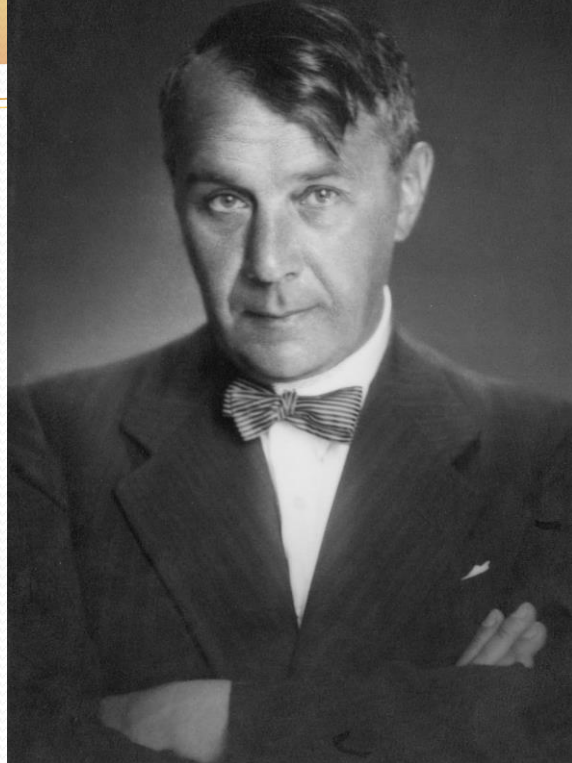
Feleségével

Móricz Zsigmond

- Hagyománykövető (Jókai, Mikszáth) és újító (naturalizmus)
- Novellista (Hét krajcár, Tragédia)
 - valószerű történetalkotás
 - a falu rétegződését is bemutatja
 - gyakori téma a szegénység → elesettség, kilátástalanság érzése + emberség, öröm, a szeretet megnyilvánulásai
- A tárgyválasztás, az elbeszélői stílus, a falu- és parasztábrázolás újszerűsége (nincs poénszerű zárlat)

Móricz Zsigmond

- **Pillangó (lírai kisregény) - idill**
- beszélő nevek (Hitves Zsuzsika, Darabos Jóska)
- - állat- és növényhasonlatok
- **Barbárok**
- klasszikus szerkezet
- népmesei, balladai és drámai elemek
- nyelvi megalkotottság: párbeszéd, a tájnyelv használata, az elhallgatás, a csönd fokozza a feszültséget
- egységesítő elemek (szíj) → animizmus
- bírói végkövetkeztetés

Kosztolányi Dezső (1885 – 1936)

- **Homo aestheticus**
- A szegény kisgyermek panaszai (Mint aki a sínek közé esett..., Menj kisgyermek)
 - Azon az éjjel, Mostan színes tintákról álmodom
 - szereplíra
 - impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió
- Kenyér és bor (Boldog, szomorú dal)
 - a felnőttkor mérlege, számvetésvers, hiányérzet

Kosztolányi Dezső

- Az Összegyűjtött versek Számadás ciklusa (utómodernség) – eltávolodik az esztétizáló modernségtől, a szabad vers is föltűnik
 - Az ősztoposz
- Halotti beszéd
 - szövegköztiség
 - egyediség
- Hajnali részegség
 - létértelmező vers
 - gyermeki rácsodálkozás + misztikus élmény (megköszöni, hogy a lét szépségeinek részese lehetett)
- Vendégléttudat → „mégis csak egy nagy ismeretlen Úrnak/vendége voltam”

Kosztolányi Dezső regényei

- **Nero, a véres költő**
- **Pacsirta** (Sárszeg, Vajkayék, elfojtott élethazugság)
- **Aranysárkány**
- **Édes Anna**

- **Jellemők:**
- az emberi létezés → egzisztenciális regény
- mélylélektan
- személyiségválság
- metanyelv
- a cselekmény átértékelése
- eltávolodik a mindentudó elbeszélő szerepétől.

Kosztolányi-novellák

- **Tengerszem** (kötet, 1936)
- -Fürdés

Kosztolányi alakmása

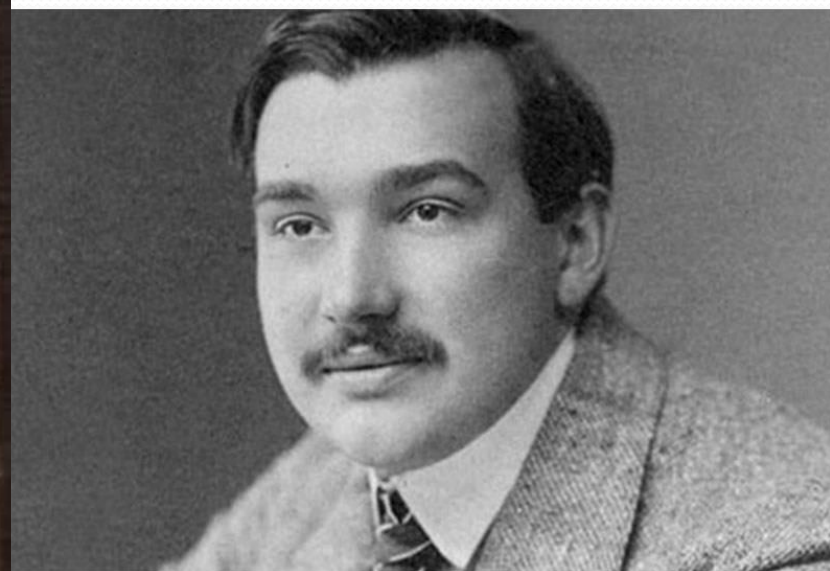
- **Esti Kornél** (1933)
 - **Esti Kornél kalandjai novellaciklus** a Tengerszem c. kötetben
 - széttördelt regény? regényesített novellafüzér?
 - az utazás célja az élet értelméhez való eljutás
 - autentikus lét → a véges léttel való tudatos szembenézés
- Esterházy Péter: Esti (2010)

Csáth Géza (Brenner József)

Csáth Géza (Brenner József), Kosztolányi és
Brenner (Jász) Dezső

Csáth Géza (Brenner József)

- Hármasművész
- Meghatározó élményforrása a gyermekkor világa
- Soakt foglalkozott az emberi lélek mélyrétegeivel, kereste a különös, borzongató eseteket, a megdöbbentő történeteket.

Anyagyilkosság, A kis Emma, Fekete csönd, Apa és fiú

- **A varázsló kertje** → legszebb szecessziós kert
 - keretes elbeszélés, kábító, ismeretlen illat, egzotikus virágok, látomások, a buja virágok átváltozása.
- A kertszimbólum: paradicsomkert (idillikus), szerelemkert (erotikus), sírkert (szorongást keltő)
 - a varázsló alakját is az érzékiség határozza meg
 - a gyermekkori álmok elvesztésével való szembenézés
- Műfajai: a novella, az esszé és a zenekritika

Babits, Juhász Gyula és Kosztolányi

Anna

Juhász Gyula

Juhász Gyula

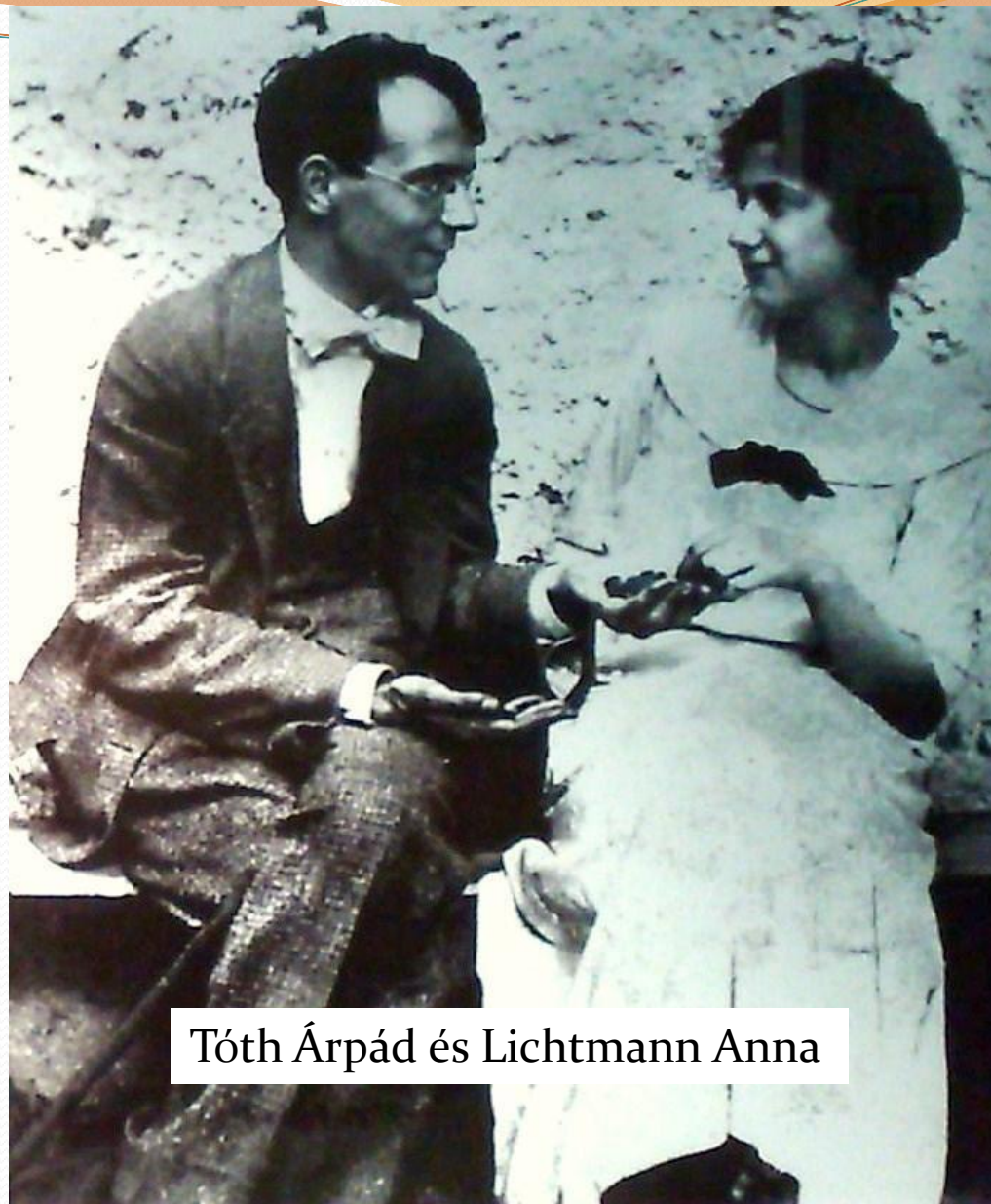
- A magyar utóromantika
 - Esztétizáló művészeteszmény
 - Versek művészalakokhoz és művészeti alkotásokhoz (Ady Endrének, Gulácsy Lajosnak, Baudelaire halálára)
 - A szegényparasztság sorsa “tápai versek”
 - Újraértelmezi az életkép műfaját:
 - Tápai lagzi (cím ↔ tartalom, különös hanghatások, alliterációk: „Brummog a bögő”)
 - az emberi és az állati életmód azonos szinten,
 - szomorúság, kilátástalanság, szürke hétköznapiak.
- Az igazi művész pesszimizmusa mindig reménykedést fakaszt.

Juhász Gyula Anna-versek

- **Milyen volt** (szőkesége, szeme kékje, hangja selyme)
- **Anna örök**
 - megszépítő messzeség
 - az élmény a jelenben is érvényes
 - “Mert benne élsz te minden félrecsúszott /Nyakkendőmben”
 - Mária-himnuszok

“Mert benne élsz te minden ronda/nyakkendőtűben, egész átbökött/ életemben” (Tóth Krisztina: Óda az ötvenes férfiakhoz)

Tóth Árpád

Tóth Árpád és Lichtmann Anna

Tóth Árpád költészete

- Különös rímeire, szinesztéziáira még ma is emlékezünk:
„a kirakatban lila dalra kelt egy nyakkendő”
(*Körúti hajnal*)

Verseinek sajátos jelzői: *bús, sötét, fáradt, furcsa, beteg, kopott, bágyadt, hervadt, lomha, ...*

- A mély emberi érzések (boldogságvágy, magány, otthontalanság, létbizonytalanság), hangulatok költője.
- A magány költőjének is nevezik, hiszen költészetének van egy sajátos, bágyadt, szomorkás alaphangja.
- Lélektől lélekgig
- Jellegzetes műfaja: az elégia.
- Nagy hatással volt rá az impresszionizmus.
- Kiváló műfordító.

Tóth Árpád: Esti sugárkoszorú

A vers kompozíciója:

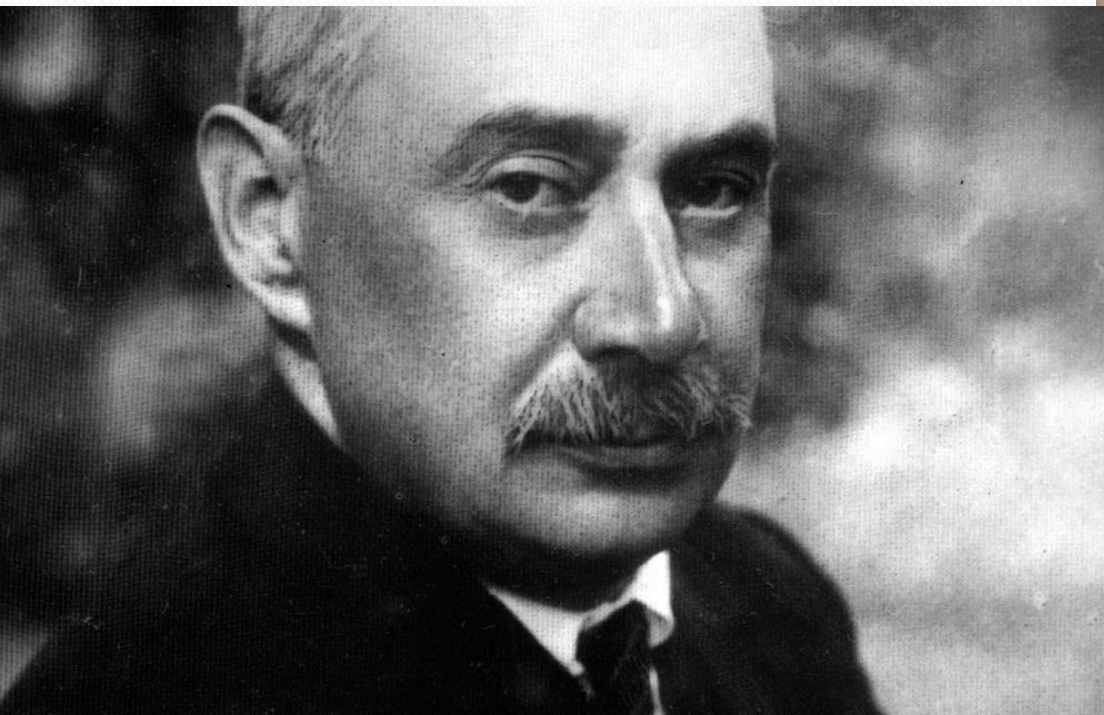
- látvány (valóság: alkonyi park - egy férfi és egy nő)
- látomás
- vallomás

-Jelzőhalmozás

-Szinesztéziák

-A versben minden csak azért fogalmazódott meg, hogy a költő leírhasa a legtöbbet, amit férfi nőnek elmondhat: jó élni, mert szeretlek.

Krúdy Gyula

Krúdy Gyula

- Hagyománykövető (Jókai, Mikszáth) és újító (Proust)
- Szindbád (utazások vissza az időben)
- sajátos elbeszélésmód
- emlékezés
- utazástoposz

Irányzatok: szecesszió, impresszionizmus, szürrealizmus

Az időkorszak művészettörténeti háttere

- Klasszikus modernség
(19. sz. második fele – 20. sz. első harmada)
 - szimbolizmus
 - szecesszió
 - impresszionizmus
 - Naturalizmus

Hagyománykövetés és újítás (témában, formai megoldásokban)

Feladat:

1. Az alábbi nyelvi játékot **intarziának** hívják, és Kosztolányi is szívesen alkotott ilyeneket. Magyarázd meg saját szavaiddal az alábbi példából kiindulva, mit jelent ez a stilisztikában! Majd készíts te is hasonlót, példád egy ismert író neve legyen!

**NEM JÓ ITT A KOSZT, Ó, LÁNY, IDE ZSÖRTÖLŐDNI JÁR
AZ EMBER.**

2. Írd le helyesen!

- a) Illessz -val/-vel toldalékot a felsorolt írók vezetéknévéhez!
- b) Képezz melléknevet ezekből a nevekből! (Csak a vezetéknévből, vezetéknév – és keresztnévből)